

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Justiskomiteen
Stortinget
Postboks 1700
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
22/744 - NBE

Dato
16.02.2022

Uttalelse til Dokument 8:80 L (2021–2022)

Jeg viser til Justiskomiteens brev 1. februar 2022 med anmodning om departementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:80 L (2021–2022)
Representantforslag om endring i straffeloven.

I representantforslaget tar forslagsstillerne til orde for at adgangen til å begjære prøveløslatelse fra forvaring bør begrenses. Forslaget går ut på at retten i unntakstilfeller skal kunne beslutte at ny sak om prøveløslatelse ikke kan begjæres før det har gått *inntil 3 år* siden dommen som nektet prøveløslatelse, ble endelig. Etter forslaget skal en slik beslutning bare kunne fattes når det foreligger «særlig stor gjentakelsesfare» for alvorlige lovbrudd som omhandlet i straffeloven § 40. Representantene foreslår en lovendring som ikke bygger på grundig utredning eller har vært sendt på høring.

Først vil jeg understreke at jeg har stor forståelse for at det kan oppleves belastende for fornærmede og etterlatte at forvaringsdømte kan få prøvd spørsmålet om prøveløslatelse så ofte som i dag. Jeg har også forståelse for at det i enkelte saker kan fremstå unødvendig ressurskrevende med hyppig rettslig prøving av prøveløslatelsesbegjæringer som har små utsikter til å føre frem.

Som det fremgår av representantforslaget, er forvaring en tidsubestemt frihetsstraff for spesielt farlige tilregnelige lovbrytere. Forvaringsstraffen har som hovedformål å beskytte samfunnet mot ny alvorlig kriminalitet fra den domfeltes side, og en slik straff kan bare idømmes når ordinær fengselsstraff ikke vil være tilstrekkelig til å ivareta samfunnsvernet. Forvaringen kan forlenges så lenge det foreligger en nærliggende fare for at den domfelte vil begå nye alvorlige lovbrudd. Den forvaringsdømte kan derfor i

prinsippet holdes frihetsberøvet livet ut. Forvaringsstraffens formål, å verne samfunnet, innebærer at det stilles særlige krav til rehabilitering under straffegjennomføringen. Tanken er at den forvaringsdømte skal gis mulighet til å endre sin atferd og settes i stand til å leve et liv utenfor fengsel.

Fordi forvaringsstraffen er tidsbestemt, representerer den et sterkt inngrep i domfeltes frihet. Av hensyn til domfeltes rettssikkerhet er det nødvendig med mekanismer som sikrer jevnlig rettslig prøving av om forvaringsvilkårene fortsatt er oppfylt. En løpende domstolskontroll med forvaringsvilkårene er også viktig for å bedømme den innsattes progresjon under soningen. Domfeltes rett til å få prøvd spørsmålet om prøveløslatelse med jevne mellomrom er en slik mekanisme. Som påpekt i representantforslaget er dagens ordning at domfelte kan begjære seg prøveløslatt etter utløpet av en eventuell minstetid. Hvis prøveløslatelse nektes av retten, kan domfelte fremsette ny slik begjæring ett år etter at dommen som nekter prøveløslatelse, er endelig.

Utformingen av et eventuelt unntak fra retten til å begjære prøveløslatelse med ett års intervaller reiser flere krevende spørsmål, og bør i alle tilfelle skje på bakgrunn av et grundig arbeid. For eksempel må det tas stilling til om vilkåret om «særlig stor gjentakelsesfare» er et hensiktsmessig kriterium for å avgrense rekkevidden av et eventuelt unntak, og videre hva det nærmere innholdet i vilkåret i tilfelle skal være. Videre må endringer i domfeltes rett til å få prøvd spørsmålet om prøveløslatelse vurderes opp mot menneskerettighetene, herunder forbudet mot tilbakevirkende lovgivning etter Grunnloven § 97 og EMK artikkel 7. Grundige lovforarbeider er viktig på dette området for å sikre at eventuelle endringer ikke får utilsiktede konsekvenser, og for at de kryssende hensynene balanseres mot hverandre på en god måte. Ved slike krevende spørsmål er også høringsinstituttet av stor betydning, slik at alle sider av saken blir tilstrekkelig belyst.

Straffelovens regler om forvaring har blitt strammet inn i nyere tid. I 2015 ble det foretatt endringer i reglene om *minstetid* og *tidsramme* ved forvaring, se Prop. 96 L (2013–2014) og Prop. 64 L (2014–2015). For det første ble maksimal minstetid ved forvaring forlenget fra 10 til 14 år i tilfeller hvor retten fastsetter en tidsramme for forvaringen på over 15 år, og fra 15 til 20 år der det er fastsatt en tidsramme som overstiger 21 år. For det andre ble maksimal tidsramme for forvaring utvidet til 30 år for lovbrudd som har en strafferamme på fengsel inntil 30 år.

Departementet vil nå påbegynne et arbeid med å vurdere om det bør åpnes for unntak fra retten til å vurdere spørsmålet om prøveløslatelse med ett års intervaller og hvordan en slik lovendring kan utformes for å sikre tilsiktet virkning. Det kan også være naturlig å se dette i sammenheng med andre relaterte problemstillinger.

Med hilsen

Emilie Mehl